

RECENZJE I OMÓWIENIA

Aleksandra E. Adamczyk

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego

Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach

e-mail: aleksandra.adamczyk@ciniba.edu.pl

**Nowe technologie w edukacji dla bezpieczeństwa :
kształcenie w paradygmacie społeczeństwa informacyjnego
i jego przyszłość / Małgorzata Gawlik-Kobylińska. –
[Warszawa] : rozpisani.pl, cop. 2016. –
201 s. : il. kolor. ; 24 cm. – ISBN 978-83-943106-0-8**

Postęp technologiczny i cywilizacyjny przyniósł zmiany m.in. w nauce i technice. Zmiany te, powiązane bezpośrednio z polityką i systemem nauczania, wymusiły wdrożenie nowych ergonomicznych i innowacyjnych środków dydaktycznych skierowanych do wszystkich grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem uczestników środowiska cyfrowego. Tym rewolucyjnym procesom przyświeca idea nabywania i utrwalania kompetencji niezbędnych do rozwoju każdej jednostki. Niesie ona ze sobą nowe paradygmaty. I to właśnie ich założeniom, kategoriom, uwarunkowaniom i oddziaływaniom w kontekście bezpieczeństwa poświęcona jest książka Małgorzaty Gawlik-Kobylińskiej *Nowe technologie w edukacji dla bezpieczeństwa : kształcenie w paradygmacie społeczeństwa informacyjnego i jego przyszłość*.

Publikacja została podzielona na cztery rozdziały i liczne podrozdziały. Poprzedza ją przedmowa i wstęp. Każdy rozdział zamyka podsumowanie w postaci wniosków. Całość uzupełniają zakończenie oraz bogata bibliografia obejmująca także źródła internetowe.

W rozdziale pierwszym omówiono aktualny stan edukacji dla bezpieczeństwa (EdB) w kontekście społeczeństwa informacyjnego. Zdefiniowana została edukacja dla bezpieczeństwa, jej cele i zadania na tle historycznym oraz uwarunkowania polityczno-prawne w wymiarze europejskim i krajowym. Następnie zaprezentowano rozważania na temat kompetencji uczących się z zakresu tego przedmiotu, modele efektów kształcenia, analizę przykładowych programów kształcenia oraz porównano w tabelach efekty kształcenia na wybranych studiach podyplomowo-

wych w trzech kategoriach: wiedza, umiejętności i postawy/kompetencje społeczne/umiejętności osobiste. W dalszej części przybliżono pojęcie megatrendu społeczeństwa informacyjnego jako paradygmatu dla interpretacji zjawisk, procesów związanych z kształceniem z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa. Nawiązano do dyskusji na temat ogólnoswiatowych tendencji rozwojowych. Przedstawiono wpływ megatrendu na funkcjonowanie poznawcze człowieka w zakresie podejmowania aktywności edukacyjnej. Trendy zachodzące w szkolnictwie przeanalizowano na podstawie raportów i badań oraz danych statystycznych, wskazując na zmiany w procesach komunikacji i ukazując ich wpływ na życie społeczne. Wykazano zależność między rozwojem technologii a formowaniem się nowych grup i nowych sposobów komunikowania się między nimi. Rozdział kończy przegląd wybranych teorii nauczania i uczenia się w kontekście wykorzystania narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz omówienie kluczowych elementów procesu dydaktycznego. Przybliżone zostały cele nauczania, zasady, treści, metody i środki dydaktyczne, środowisko nauczania oraz formy kształcenia.

W rozdziale drugim omówiono nowoczesne środki dydaktyczne pomocne w nabywaniu kompetencji z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa. Dokonano przeglądu następujących środków: media społecznościowe (*social media*), wirtualne światy, systemy informatyczne do nauczania na odległość (platformy edukacyjne), a także narzędzia autorskie oraz zaawansowane technologie tworzące wirtualną rzeczywistość rozszerzoną. Następnie zaprezentowano te narzędzia technologii informacyjno-komunikacyjnych, które według badań są najczęściej wykorzystywane w dydaktyce edukacji dla bezpieczeństwa w celu nabywania i utrwalania nowych kompetencji. W kolejnym podrozdziale opublikowano wyniki badań własnych przeprowadzonych pod kątem kompetencji, jakie mogą być stosowane z wykorzystaniem nowych technologii. Badanie zostało przeprowadzone wśród 32 respondentów. Przedstawiono metodologię badań i interpretację wyników. W dalszej części rozdziału wymieniono te cechy nowoczesnych środków kształcenia, które decydują o sukcesie dydaktycznym.

Rozdział trzeci zawiera omówienie warunków, jakie powinny być spełnione w celu optymalizacji efektów kształcenia w edukacji dla bezpieczeństwa, realizowanej z wykorzystaniem nowych technologii. Na podstawie literatury przedmiotu oraz badań analizie poddano trzy rodzaje uwarunkowań. Najpierw uwarunkowania kształcenia w środowisku cyfrowym, które dotyczą zarówno osoby uczącej się, jak i nauczającej. Następnie uwarunkowania związane z uczącym się, takie jak

motywacja, indywidualny styl uczenia się, umiejętności komputerowe uczącego się i jego wiek. W dalszej kolejności przeanalizowano uwarunkowania związane z nauczycielem. Ukazano trzy wymiary uczenia się, od których zależy dobór odpowiednich aktywności. Na podstawie dostępnej literatury podjęto próbę sklasyfikowania i opisanie zasad budowania kursów z zastosowaniem narzędzi TIK, stanowiącą propozycję do wykorzystania przy projektowaniu takiego kursu. Sporo uwagi w tym rozdziale poświęcono instrukcjom wspierającym narzędzia kształcenia na odległość, takim jak: netykieta, komunikaty sieciowe oraz specyfika języka określonego mianem socjolektu Internetu. Omówiono także role nauczyciela-moderatora związane ze wsparciem uczącego się. Ocenę uwarunkowań psychodydaktycznych zaprezentowano na podstawie wyników badań własnych przeprowadzonych wśród 36 respondentów. Wyniki przedstawiono w postaci wykresu.

Rozdział czwarty dotyczy prognoz rozwoju edukacji dla bezpieczeństwa. Powołano się w nim na literaturę przedmiotu, opracowania własne i opinie ekspertów. Scharakteryzowane zostały wyzwania współczesnej edukacji, w tym edukacji dla bezpieczeństwa w odniesieniu do megatrendów, które oddziałują na szeroko pojętą edukację. Poglębiamy tematykę wyzwań EdB, opublikowano wyniki badań własnych na grupie 30 osób. Analiza badań ukazuje sposób myślenia o nowych technologiach jako narzędziach dydaktycznych. W dalszej części zasygnalizowano potrzebę dostosowania edukacji dla bezpieczeństwa do rozwoju nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Zaprezentowano wybrane kursy i dokumenty z różnych krajów traktujące o przyszłości EdB oraz debaty w środowisku naukowym dotyczące tego zagadnienia z uwzględnieniem najnowszych osiągnięć nauki i techniki. Rozdział zamykają rekomendacje dotyczące wdrożenia innowacji w edukacji dla bezpieczeństwa. Przygotowano je na podstawie wyników badań własnych autorki, przeprowadzonych wśród 36 ekspertów. Wyodrębniono dwie grupy adresatów rekomendacji: edukatorów oraz instytucje organizujące kształcenie i decydentów.

Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych i ich powszechna globalizacja sprawiły, że informacja stała się własnością wszystkich uczestników życia społecznego. Bezpośrednio wpłynęło to na rozwój społeczeństwa informacyjnego i kryteria kształcenia oraz na bezpieczeństwo, które już we wstępie autorka książki nazywa „ponadczasową wartością oraz warunkiem istnienia i rozwoju jednostki”. Monografia M. Gawlik-Kobylińskiej obejmuje krytyczną analizę literatury problemowej, studium teorii i koncepcji w wybranych aspektach, ponadto badania autorki i odwołania do praktyki społecznej. Publikacja jest

efektem pracy badawczej zawartej w dysertacji doktorskiej *Technologie informacyjno-komunikacyjne w edukacji dla bezpieczeństwa*. Na podstawie autorskich badań sondażowych zweryfikowano wybrane koncepcje, ze szczególnym uwzględnieniem przyszłych trendów rozwojowych. Autorka wysuwa postulat włączenia edukacji dla bezpieczeństwa w nurt badań nad przyszłością. Kluczowym argumentem przemawiającym za tego rodzaju podejściem jest stale rosnące tempo rozwoju naukowo-technicznego i towarzyszące mu nieliniowe i nierównomierne zmiany. Stąd też szereg kwestii autorka pragnie nadal analizować i rozwiązywać, stawiając przy tym na otwartość technologiczną wśród dydaktyków oraz zagadnieniową wśród teoretyków badających ten dynamicznie rozwijający się obszar wiedzy.